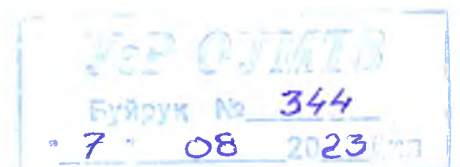

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

***60721300 – Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi
(paxta)
bakalavriat ta’lim yo‘nalishining malaka talablari***

Toshkent 2023

ISHLAB CHIQILGAN:

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti.

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining
2023 yil « 7 » 08 dagi 344 - sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan.

JORIY ETILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.

Mazkur Malaka talablari "Oliy ta'lim davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar", "Oliy ta'lim davlat ta'lim standarti. Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari klassifikatori", O'zbekiston Respublikasi Milliy va tarmoq malaka doiralari (ramkasi), kasbiy standartlar va kadrlar buyurtmachilari takliflariga muvofiq ishlab chiqilgan va rasmiy me'yoriy-uslubiy hujjat hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi hududida Malaka talablarini rasmiy chop etish huquqi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishlidir.

MUNDARIJA

T/r		bet
1.	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishining umumiy tavsifi.....</i>	5
1.1	Qo'llanish sohasi	5
1.1.1	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha malaka talabining qo'llanishi.....</i>	5
1.1.2	Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari.....	5
1.2	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining tavsifi.....</i>	5
1.2.1	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatining sohalari.....</i>	5
1.2.2	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining obyektlari.....</i>	6
1.2.3	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining turlari.....</i>	6
1.2.4	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy vazifalari.....</i>	6

2.	60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlarning kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar.....	8
2.1	Umumiy kompetensiyalar.....	8
2.2.	Kasbiy kompetensiyalar.....	9
2.3.	Umumiy va kasbiy kompetensiyalarni egallashni ta’minlaydigan fanlar va amaliyotlarga qo‘yiladigan talablar	11
2.3.1.	<i>Kvalifikatsiya</i>	12
2.3.2.	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi uchun ajratilgan o‘quv fanlari, bloklar bo‘yicha soatlar va kreditlar.....</i>	12
2.3.3	<i>60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha ta’lim dasturining tuzilishi.....</i>	12
	Bibliografik ma’lumotlar.....	14
	Kelishuv varag‘i.....	16

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishining tavsifi

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlash kunduzgi, kechki, sirtqi va masofaviy ta’lim shakllarida amalga oshiriladi. Barcha ta’lim shakllari bo‘yicha o‘qitish kredit-modul tizimi asosida tashkil qilinadi. Kunduzgi ta’limda bakalavriat dasturining me‘yoriy muddati 4 yil.

1.1. Qo‘llanish sohasi

1.1.1. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi Malaka talablarining qo‘llanilishi.

Malaka talablari 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlovchi barcha oliy ta’lim muassasalari uchun talablar majmuini ifodalaydi.

1.1.2. Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari:

-mazkur ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha malaka talablari, o‘quv reja va fan dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, ular asosida o‘quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun mas’ul hamda o‘z vakolat doirasida bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasiga javob beradigan oliy ta’lim muassasasining boshqaruv xodimlari (rektor, prorektorlar, o‘quv bo‘limi boshlig‘i, dekanlar va kafedra mudirlari) va professor-o‘qituvchilari;

-ta’lim yo‘nalishining o‘quv rejasi va fan dasturlarini o‘zlashtiruvchi oliy ta’lim muassasasining talabalari;

-bakalavriat bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholashni amalga oshiruvchi Davlat attestatsiya komissiyalari;

-ta’limni boshqarish bo‘yicha vakolatli davlat organlari;

-oliy ta’lim muassasalarini moliyalashtirishni ta’minlovchi organlar;

-oliy ta’lim tizimini akkreditatsiya va sifatini nazorat qiluvchi vakolatli davlat organlari;

-kadrlar buyurtmachilari va ish beruvchi tashkilot va korxonalar;

-oliy ta’lim muassasalariga o‘qishga kirayotgan abituriyentlar, ularning ota-onalari va boshqa manfaatdor shaxslar.

1.2. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining tavsifi.

1.2.1. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatining sohalari:

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi – “Ishlab chiqarish va ishlov berish” ta’lim sohasidagi yo‘nalish

bo'lib, paxta sanoati korxonalari xom ashyosini qabul qilish va saqlash, dastlabki ishlov berish, paxta sanoati mashinalaridan foydalanish, ularga texnik xizmat ko'rsatish va ularni ta'mirlashning samarali jarayonlarini ta'minlashga yo'naltirilgan usullar majmuasini qamrab oladi.

1.2.2. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining obyektlari:

Paxtani qabul qilish, g'aramlash va saqlash, quritish tozalash, tola ajratish va tola tozalash, chigitni linterlash, tola va momiqni toylash, tolali chiqindilarni qayta ishlash, urug'lik chigit tayyorlash va yordamchi sex obyektlarida paxtani dastlabki ishlash texnologiyasini va tarkibini tanlash, ishlatish, nazorat qilish rostlash va boshqalar.

Texnologik uskunalarni joriy va kapital ta'mirlash, paxta va uning mahsulotlari sifat ko'rsatgichlarini aniqlash va nazorat etish, paxta mahsulotlarini saqlash, yordamchi uskuna va jihozlarni unumli ishlatish, paxta mahsulotlarini saqlash, ishlab chiqarishda hisob kitob, ish yuritish xujjatlarini aniq va sifatli olib borish, iqtisodiy tahlil qilish, usta, texnolog, ishlab chiqarish ustasi.

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha bitiruvchilar pedagogik qayta tayyorlashdan o'tgandan keyin, professional ta'lim muassasalarida ta'limning vakolatli boshqaruv organlari tomonidan aniqlanadigan umumkasbiy va ixtisoslik fanlarini o'qitish bo'yicha pedagogik faoliyati bilan shug'ullanish huquqiga ega bo'ladi. Bakalavriatning professional ta'lim yo'nalishlari bundan mustasno.

1.2.3. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining turlari:

- *ilmiy-tadqiqot;*
- *tashkiliy–boshqaruv;*
- *loyihaviy–konstruktorlik;*
- *axborot-tahliliy faoliyat;*

1.2.4. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy vazifalari.

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha Milliy malaka ramkasining 6-malaka darajasi hamda bakalavr kasbiy faoliyatlarining sohalari, obyektlari va turlariga muvofiq, bakalavriat bitiruvchisi quyidagi kasbiy vazifalarni bajarishga qodir bo'lishi lozim:

Ilmiy-tadqiqot faoliyatida:

– respublika va xorijda chop etilgan to‘qimachilik va yengil sanoati texnologiyalariga oid ilmiy-texnik axborotlarning ilmiy manbalarini o‘rganish;

– paxta sanoati sohasi bo‘yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarishda bevosita ishtirok etish;

– mavzu (topshiriq) bo‘yicha ilmiy-texnikaviy ma‘lumotlarni yig‘ish, ishlov berish, tahlil qilish va olingan ma‘lumotlarni tizimlashtirishda ishtirok etish;

ilmiy-tadqiqot natijalarini va ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etishda qatnashish.

– paxtani ishlab chiqarish va tayyorlash bo‘yicha namunaviy texnologiyalarni tashkil etish;

– paxta mahsulotlarini ishlab chiqarish sifatini nazorat qilish;

– amaliy faoliyatda zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter texnikasi va kommunikatsion vositalaridan foydalanish;

– zamonaviy texnologik jarayonlarni qo‘llash;

– ilmiy asoslangan tizimlarni tavsiya etish va foydalanish;

– paxtani dastlabki ishlashda ishlab chiqarishni tashkil etish va takomillashtirish bo‘yicha texnologik yechimlarni ishlab chiqish;

– texnika xavfsizligi qonunlariga amal qilish va tabiiy resurslardan unumli foydalanish;

kasbiy etika kodeksiga rioya qilish.

Tashkiliy-boshqaruv faoliyatida:

– paxtani dastlabki ishlashda mavjud texnologiyalar va texnik vositalaridan samarali foydalanish, ularning ko‘rsatkichlarini baholash va oshirish choralarini ko‘rish;

– paxtani dastlabki ishlashda ishlab chiqarish texnologik jarayonlarini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan ishlab chiqarish jarayonlari va resurslarini rejalashtirish;

– zamonaviy axborot texnologiyalar tizimidan foydalanish bilan bog‘liq bo‘lgan ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash uslublari va mexanizmlarini ishlab chiqish;

– ishlab chiqarish jarayonlarining atrof-muhit muhofazasi, yong‘in, texnika va mehnat xavfsizligi talablariga mosligini monitoring qilish;

– kasbga oid muammolar yechimlarini amaliyotga tatbiq etish;

– ijrochilar jamoasi ishini tashkil qilish;

– fikrlar har xil bo‘lgan sharoitda boshqaruv qarorlarini qabul qilish;

– birlamchi ishlab chiqarish bo‘g‘in ishini tashkil qilish va uni boshqarish;

– bajarayotgan faoliyati bo‘yicha ish rejasini tuzish va uni bajarish, nazorat qilish va amalga oshirgan ishining natijalarini baholash.

Loyihaviy-konstruktorlik faoliyatida:

– xomashyo va mahsulotlarning tuzilishi, fizik-mexanik xossalari, mahsulotlarning texnik-ekspluatatsion ko‘rsatkichlari, moddiy balans, ishlab chiqarish rejimlari va normalari, ishlab chiqarishning asosiy (texnologik) va yordamchi jarayonlari haqida tasavvurga ega bo‘lishi, texnologik reglament asosida

ishlab chiqarish jarayonlarini tanlash, xomashyolarga ishlov berish va mahsulotlarni ishlab chiqarish loyihasini tuzishni amalga oshira olishi;

– namunaviy texnologik jarayonlarni ishlab chiqish va ularni qo‘llash qobiliyatiga ega bo‘lishi;

– avtomatlashtirilgan tizimlarning instrumental vositalari va muhitlarini rivojlantirish va ulardan foydalanish qobiliyatiga ega bo‘lishi;

– tabiiy tolalardan mahsulotlarni ishlab chiqarish texnologik jarayonlarini loyihalash, texnologik jarayonlar va mehnatni tashkil etish va ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish;

– paxtani dastlabki ishlash texnologiyasi bo‘yicha boshlang‘ich ma‘lumotlarni tayyorlash;

– loyihaviy va dasturiy hujjatlarni ishlab chiqish;

– amaliyotda axborot texnologiyalarning xalqaro va kasbiy standartlarini, zamonaviy uslublarni, instrumental va hisoblash vositalarini tayyorgarlik ixtisosligiga mos ravishda qo‘llash.

Axborot-tahliliy faoliyatida:

-boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun tashkilotning tashqi va ichki muhiti omillari to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni to‘plash, qayta ishlash va tahlil qilish;

-qaror qabul qilish, faoliyatni rejalashtirish va boshqarish uchun ma‘lumot to‘plash, tashkilotning ichki axborot tizimini yaratish va uning ishlashini boshqarish;

-tashkilotning ichki hujjat aylanish tizimini ishlab chiqish va boshqarish, tashkilotlar faoliyatini turli ko‘rsatkichlari bo‘yicha ma‘lumotlar bazasini yuritish;

-loyihalar samaradorligini baholash;

-axborot-tahlil faoliyati natijalari bo‘yicha hisobot tayyorlash;

-boshqaruv qarorlarining samaradorligini baholash.

2. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlarning kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar

2.1. Umumiy kompetensiyalar:

- davlat siyosatining dolzarb masalalarini bilishi, ijtimoiy-iktisodiy muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish;

- mantiqiy fikrlashlarni rivojlantirish, to‘g‘ri xulosa chiqarish, matematik madaniyatni shakllantirish;

- xorijiy tillardan birida kasbiy faoliyatiga oid hujjatlar va ishlar mohiyatini tushunishi, tabiiy ilmiy fanlar bo‘yicha kasbiy faoliyati doirasida zaruriy bilimlarga ega bo‘lishi hamda ulardan zamonaviy ilmiy asosda kasb faoliyatida foydalana bilish;

- axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatida qullay bilishi, axborotlarni yig‘ish, saqlash, qayta ishlash va ulardan foydalanish usullarini egallagan bo‘lishi, faoliyatida mustaqil asoslangan qarorlar qabul qila olish;

- yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olish;
- sog'lom turmush tarzi va unga amal qilish zarurati to'g'risida tasavvurga ega bo'lish.

2.2. Kasbiy kompetensiyalar:

- ta'lim yo'nalishi ixtisoslik fanlarni o'rganish va chuqur egallash uchun zarur bo'lgan fundamental umumkasbiy bilimlarni, amaliy ko'nikma va o'quvlarni shakllantirishi;
- ta'lim yo'nalishiga muvofiq kasb faoliyati sohalarida erishilgan asosiy yutuqlar, muammolar va ularning rivojlanish istiqbollari haqida tasavvur hosil qilishi;
- muhandislik fizikasining maqsadi, vazifalari, bo'limlari va uslublari, uning texnikaga doir boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi, uning texnikadagi o'rni, mexanika va uning ahamiyati, optika va texnologik uskunalardagi optik qurilmalar, issiqlik texnikasi va uning texnologik uskunalarda qo'llanishi, elektr tizimlari va ularni qo'llanishi, fotonika va uning ahamiyatini;
- texnik tizimlarda axborot texnologiyalari fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; texnik tizimlarda ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish usullari, axborot texnologiyalarining zamonaviy texnik vositalari, ma'lumotlarni qayta ishlash dasturlari;
- muhandislik va kompyuter grafikasi fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; geometrik shakllarni analiz va sintez qilish, uch o'lchamli jismlarni tekislikdagi proyeksiyalarini qurish, geometrik modellashtirish usullarini o'rganish, kompyuterda modellashtirish usullarini o'rganish;
- metrologiya va standartlashtirish fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; texnologik jarayonlarning omillarini o'lchashda metrologik ta'minot, o'lchash vositalarini ko'rikdan o'tkazish, omillarni o'lchash usullari va uskunalari, standartlarning turlari, standartlarni ishlab chiqish va tasdiqlash tartibi;
- soha isqtisodiyoti va menejmenti fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; korxonada faoliyatini rejalashtirish, moddiy va moliyaviy resurslarni qidirish, korxonada faoliyatini boshqarish va ijroni nazorat qilish;
- sanoat ekologiyasi fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof muhit

ifloslanishini oldini olish, chiqindilarni tozalash, ekologik toza manbaalardan foydalanish;

-hayot faoliyati xavfsizligi fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; hayot uchun xavfli bo'lgan manbaalarni aniqlash, xavfning oldini olish va undan himoyalash, sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarda bajariladigan ishlarni rejalartirish va sodir bo'lgan favqulodda vaziyatlarda qutqaruv tadbirlarini amalga oshirish, sodir bo'lishi mumkin bo'lgan xavflardan saqlash;

-konstruksion materiallar texnologiyasi fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; texnologik mashinalar va jihozlarni ishlab chiqarishda qo'llaniladigan konstruksion materiallarni asosiy ekspluatatsion xususiyatlari va ularni olishda ishlatiladigan usullar, qo'llaniladigan vositalar kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

- paxtani dastlabki ishlash texnologiyasi va jihozlari fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; paxta tozalash korxonalari va ularning turlari, paxta tozalash korxonasidagi jihozlar, ularning ishlab chiqarilayotgan paxta sifatiga ta'siri, paxta tozalash sanoatidagi zamonaviy texnika va texnologiyalarni, texnologik ko'rsatkichlarni va ularda qo'llaniladigan hisoblardan foydalanish, paxta xom ashyosining fizik-mexanik ko'rsatkichlardan foydalanib sifatli mahsulotlar ishlab chiqaruvchi texnologik jarayonlarni tanlash, texnologik jihozlarni to'g'ri ishlatish hamda ishlab chiqarilayotgan mahsulot sifatini nazorat qilish va boshqarish ko'nikmalariga ega bo'lish.

- nazariy mexanika fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; statika, asosiy tushunchalar, statikaning aksiomalari, jism muvozanati shartlari, kinematika, asosiy tushunchalar, xarakatning kinematik xarakteristikalar, dinamika, dinamikaning aksiomalari, xarakat turlari;

- amaliy mexanika fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; mashina va mexanizmlar nazariyasi, asosiy tushunchalar, kinematik juftlikning erkinlik darajasi, mexanizmlarning kinematik tahlili, mashinalarning dinamik tahlili, materiallar qarshiligining asosiy tushunchalari, real konstruksiya va uning hisoblash chizmasi, ta'sir etayotgan kuchlar va tayanch reaksiyalari, mashina detallari, asosiy tushunchalar, zamonaviy mashinalarga qo'yiladigan talablar, mashina detallariga ta'sir etayotgan kuchlar, mashina detallarini loyihalash bosqichlari;

- to'qimachilik mahsulotlari texnologiyasi va jihozlari fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obykti va predmeti; ipak mahsulotlari, yigirilgan ip, trikotaj mahsulotlari, to'qima va gilam mahsulotlarini ishlab chiqarish

texnologik jarayonlari va uskunalari, jarayonlarning texnologik omillarini o'rnatish va sozlash usullari;

- elektrotexnika va elektronika fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obyekt va predmeti; elektrotexnik qurilmalarning turlari, chiziqli o'zgarimas tok zanjirlari, sinusoidal o'zgaruvchan elektr toki zanjirlari, uch fazali elektr zanjirlari, elektr mashinalari va apparatlari, elektron qurilmalar, diskret qurilmalar;

- Paxtani dastlabki ishlash uskunalari loyihalash fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obyekt va predmeti; ishlab chiqarish turlari va shakllari, paxta tozalash korxonalarida qo'llaniladigan mashinalarni texnik va iqtisodiy asoslangan holda to'g'ri tanlash, mashinalarni optimal ko'rsatkichlari va ish rejimlarini tanlash maqsadida hisoblash, o'lchash vositalarini ishlatish, xom-ashyoni dastlabki ko'rsatkichlari asosida texnologik jarayonni va uskunalarni tanlash ko'nikmalariga ega bo'lishi;

- Korxonalarni loyixalash fanining maqsadi, vazifalari, yo'nalishlari va uslublari, obyekt va predmeti; paxta tozalash korxonasi obyektlari loyihasini ishlab chiqish, xom-ashyoning sifat ko'rsatkichiga bog'liq ishlab chiqarish bo'limlari texnologik jarayonini tanlash, ishlab chiqariladigan mahsulotlarning sifatini ta'minlash, namunaviy tayyor loyihalardan foydalanish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

2.3. Umumiy va kasbiy kompetensiyalarni egallashni ta'minlaydigan fanlar va amaliyotlarga qo'yiladigan talablar.

Talabalar umumiy va kasbiy kompetensiyalar, bilim va ko'nikmalarni egallashi o'quv rejasiga mantiqiy ketma-ketlikda kiritiladigan majburiy va tanlov fanlarni o'zlashtirish, amaliyotlarni o'tish hamda boshqa o'quv mashg'ulot va akademik vazifalarni bajarish yordamida amalga oshiriladi.

Majburiy fanlar - bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha bevosita umumiy va kasbiy kompetensiyalarni egallashga qaratilgan, zarur tayanch bilim va ko'nikmalarni ta'minlaydigan fanlar majmuasidir.

Tanlov fanlari - ta'lim yo'nalishi doirasida ixtisoslashuvdan kelib chiqib chuqurlashtirilgan, qo'shimcha bilim berish, bevosita ixtisosligi uchun zarur kompetensiyalarni kengaytirishga xizmat qiladigan, shuningdek, talabaning shaxsiy qiziqishlari, ijodiy yondashuvlari va iqtidorini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan fanlar majmuasidir.

Ta'lim yo'nalishi bo'yicha quyidagi amaliyotlar o'tkaziladi:

malakaviy amaliyot - umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan nazariy bilimlarni mustahkamlash va amaliy (ishlab chiqarish) jarayonlari bilan uyg'unlashtirish,

tegishli amaliy ko'nikmalar, kompetensiyalar va malakalarni shakllantirishga karatiladi;

2.3.1. Kvalifikatsiya: texnolog, muhandis

2.3.2. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi uchun ajratilgan o'quv fanlari, bloklar bo'yicha soatlar va kreditlar:

O'quv fanlari, bloklar va faoliyat turlarining nomlari	Kunduzgi ta'lim shakli uchun fanlarga ajratilgan soat	Ajratilgan kredit
Majburiy fanlar	4830	161
Tanlov fanlar	1320	44
Malakaviy amaliyot	600	20
Yakuniy davlat attestatsiyasi	450	15

2.3.3. 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim dasturining tuzilishi:

T.r.	Fanning malakaviy kodi	O'quv fanlari, bloklar va faoliyat turlari	Umumiy yuklamaning hajmi, soatlarda	Kredit miqdori	Semestri
1.00		Majburiy fanlar	4830	161	
1.01	O'RT1104	O'zbek (rus) tili	120	4	1
1.02	XT11209	Xorijiy til 1,2	270	9	1,2
1.03	O'EY11204	O'zbekistonning eng yangi tarixi	120	4	2
1.04	F1404	Falsafa	120	4	4
1.05	D1303	Dinshunoslik	120	4	3
1.06	O'M11210	Oliy matematika 1,2	300	10	1,2
1.07	MF11210	Muxandislik fizikasi 1,2	300	10	1,2
1.08	K1205	Kimyo	150	5	2
1.09	TTAT1106	Texnik tizimlarda axborot texnologiyalari	180	6	1
1.10	MKG11212	Muhandislik va kompyuter grafikasi 1,2	360	12	1,2
1.11	MS1505	Metrologiya va standartlashtirish	150	5	5
1.12	SIM1705	Soha iqtisodiyoti va menejmenti	150	5	7
1.13	SE1604	Sanoat ekologiyasi	120	4	6
1.14	KMT1305	Konstruksion materiallar texnologiyasi	150	5	3
1.15	PDITJ13456725	Paxtani dastlabki ishlash texnologiyasi va jihozlari 1,2,3,4,5	750	25	3,4,5,6,7
1.16	NM1405	Nazariy mexanika	150	5	4
1.17	AM15609	Amaliy mexanika 1,2	270	9	5,6
1.18	TMTJ15610	To'qimachilik mahsulotlari texnologiyasi va jihozlari 1,2	300	10	5,6
1.19	EE1305	Elektrotexnika va elektronika	150	5	3
1.20	PDIUL16710	Paxtani dastlabki ishlash uskunalarini loyihalash 1,2	300	10	6,7
1.22	KL16710	Korxonalarni loyihalash 1,2	300	10	6,7
2.00		Tanlov fanlar	1320	44	
2.00		<i>Tanlov fanlar (10 tagacha fan)</i>	1320	44	3,4,5,6,7
		Jami:	6150	205	
		Malakaviy amaliyot	600	20	4,6,8
		Yakuniy davlat attestatsiyasi	450	15	8
		Jami:	1050	35	
		HAMMASI	7200	240	

Bibliografik ma'lumotlar

UDK: 002:651.1/7

Guruh T 55

OKS 01.040.01

Tayanch so'zlar:

kasbiy faoliyat turi, ta'lim yo'nalishi, kasbiy faoliyat obyekti, kasbiy faoliyat sohasi, bakalavriatning asosiy o'quv reja va o'quv dasturlari, profil, o'qib-o'rganish natijalari, tarmoqlar va sohalar, malaka talablari, bakalavriatning o'quv jarayoni, paxta, urug'lik chigit, texnologik jarayon, namlik, ifloslik, nav, tip, quritish jarayoni, loyihalash, urug'lik chigit, saralash, tuksizlantirish, dorilash, ta'mirlash, sozlash, jinlash, linterlash, tizimli yondoshuv, dasturiy ta'minot, mustaqil ta'lim, ishlab chiqarish, tashkiliy-boshqaruv faoliyati, malaka amaliyoti, bitiruv malakaviy ishi, davlat attestatsiyasi, o'quv fanlari bloki, oliy ta'lim muassasasi, ta'lim jarayoni, boshqaruv jarayoni, ishlab chiqarishsh, loyihalash, ilmiy tadqiqot jarayoni.

Ishlab chiquvchilar, kelishilgan asosiy turdosh oliy ta'lim muassasalari
hamda kadrlar iste'molchilari

ISHLAB CHIQILGAN:

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti.

Rektor prof. S.M. Turabdjano

2023 yil « 17 » 07

M.O'.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti

Rektor D. Vaxabov

2023 yil « 15 » 07

M.O'.

KELISHILDI:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari va ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish markazi

Jizzax politexnika instituti instituti

Direktor S.H. Yakubov

Rektor A. Usmonkulov

2023 yil « 7 » 08

2023 yil « 14 » 07

M.O'.

M.O'.

"Paxtasanoati ilmiy markazi" AJ Bosh direktorining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha birinchi o'rinbosari

"EM TEX" MCHJ direktori

 Q. Jumaniyazov

 I. Normatov

2023 yil « 14 » 07

2023 yil « 14 » 07

M.O'.

M.O'.

Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti
60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta‘lim yo‘nalishi
bo‘yicha malaka talablari va o‘quv rejasining ishlab chiquvchilar, turdosh oliy ta‘lim
muassasalari va asosiy kadrlar iste‘molchilari o‘rtasida

KELISHUV DALOLATNOMASI

Toshkent sh.

“15” 07 2023 yil

Biz quyida imzo chekuvchilar Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti rektori prof. S.M.Turabdjanov, Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti rektori D.Vaxabov, Jizzax politexnika instituti rektori A.Usmonkulovlar birgalikda TTYESIda ishlab chiqilgan quyidagi bakalavriat ta‘lim yo‘nalishining malaka talablari va o‘quv rejasini mazmuni bilan tanishib chiqib, kelishuv haqida ushbu dalolatnomani tuzdik:

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta‘lim yo‘nalishi

Malaka talablari hamda o‘quv rejani ishlab chiqilishida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 5847-son farmoni, 2017 yil 20 apreldagi “Oliy ta‘lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-2909-son, 2017 yil 27 iyuldagi “Oliy ma‘lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iktisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3151-son, 2018 yil 5 iyundagi “Oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-3775-son Qarorlari va 2023 yil 15-iyundagi “2023/2024 o‘quv yili uchun davlat oliy ta‘lim muassasalariga o‘qishga qabul qilishning davlat buyurtmasi parametrlari tog‘risida”gi F-31-son Farmoyishiga hamda oliy ta‘lim sohasini tartibga soluvchi boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlar, shuningdek, xalqaro talablarga asoslangan. Mazkur malaka talablari va o‘quv rejalarining ishlab chiqilishida asosiy kadrlar iste‘molchilari tomonidan qo‘yilgan talablar ham inobatga olingan. Ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha malaka talablari o‘quv reja va fan dasturlari hamda boshqa hujjatlarni yaratish uchun asos bo‘lib hisoblanadi. Ishlab chiqilgan malaka talablari va o‘quv rejani o‘rnatilgan tartibda tasdiqqa tavsiya etish mumkin.

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti rektori

S.M.Turabdjanov

Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti rektori

D.Vaxabov

Jizzax politexnika instituti rektori

A.Usmonkulov

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat institutida ishlab chiqilgan 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha oliy ma'lumotli bakalavrlar tayyorlashning tayyorgarlik darajasi va zaruriy bilimlar mazmuniga qo'yiladigan talablar yangilangan malaka talablari va o'quv rejasiga

TA Q R I Z

"Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonunini ijro etish, ta'lim mazmunini tubdan isloh qilish, tayyorlanayotgan kadrlar sifatining respublikada amalga oshirilayotgan chuqur iqtisodiy va ijtimoiy islohotlar talablariga, shuningdek ta'lim, fan, texnika va texnologiyalar rivojlanishining ilg'or jahon darajasiga muvofiqligini ta'minlash bevosita malaka talablarining mazmuniga bog'liq.

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishining malaka talablari va o'quv rejasini O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida", qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3775-sonli hamda O'zR OTFIVning 2023 yil 9 iyundagi "Oliy ta'limning meyoriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to'g'risida"gi 259-sonli buyrug'i, oliy ta'lim sohasini tartibga soluvchi boshqa normativ huquqiy hujjatlarga hamda xorij tajribalariga muvofiq ishlab chiqilgan.

Bakalavriat ta'lim yo'nalishi o'quv rejasini kredit-modul tizimi asosida shakllantirilgan va kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablarga muvofiq, talabalar majburiy va tanlov fanlarini o'zlashtirishi, amaliyotlarni o'tishi va natijada kasbiy faoliyatida zarur bilim, ko'nikma va malaka kompetensiyalarini egallashini ta'minlovchi mazmunda ishlab chiqilgan.

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha tuzilgan yangilangan malaka talablari va o'quv rejasini xorij tajribasi asosida uyg'unlashtirilgan, ta'lim oluvchilarda chuqur bilim, mustaqil fikrlash, yuksak kasb-kor malakasi shakllanishini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan, bakalavrlarning fanlarni o'zlashtirish jarayonida tajriba, ko'nikmalar hamda tasavvurga ega bo'lish, qo'yilgan talablarni bilishi va ulardan samarali foydalana olish kabilar to'g'ri ko'rsatilgan. Malaka talablari va o'quv rejasida fan va texnika oldida turgan dolzarb muammolarni o'rganish va ularni ijobiy yechimini izlab topishda zamonaviy uslub va texnologiyalarga, seminar mashg'ulotlariga, mustaqil bilim olish hamda olingan ma'lumotlarni tahlil qilishga keng o'rin berilgan.

Malaka talablarini ishlab chiqishda ta'limni demokratlashtirish, insonparvarlashtirish, globalashuv sharoitida o'ziga xoslikni saqlash va jahon ta'lim makoniga integrallashtirish tamoyillariga amal qilingan. Malaka talablaridagi bloklar bo'yicha fanlar tarkibi, ularning o'zaro nisbatlari bitiruvchilarning tanlagan mutaxassisligi bo'yicha olgan nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay olish ko'nikmasini kuchaytirish nuqtai nazaridan qayta ko'rib chiqilgan. Fanlar uchun belgilangan vaqt byudjetining nazariy, amaliy, tajriba, mustaqil ishlar uchun

amaliyotda qo'llay olish ko'nikmasini kuchaytirish nuqtai nazaridan qayta ko'rib chiqilgan. Fanlar uchun belgilangan vaqt byudjetining nazariy, amaliy, tajriba, mustaqil ishlar uchun taqsimoti bitiruvchining nazariy bilimlarini mustahkamlash va ularni amaliyotda muvaffaqiyat bilan qo'llash ko'nikmasini shakllantirishga qaratilgan.

Malaka talablari va o'quv rejasini ishlab chiqishda turdosh oliy ta'lim muassasalaining talab va takliflari inobatga olingan.

Xulosa qilib aytganda, 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar tayyorlash uchun tuzilgan yangilangan malaka talablari va o'quv rejasi oliy ta'lim o'quv jarayonini jahon andozalari darajasiga yetkazishga yo'naltirilgan bo'lib, har tomonlama yetuk mutaxassislar tayyorlashga oid masalalarni o'z ichiga olgan va sifatli tuzilgan, O'zbekiston Respublikasi davlat standartlash tizimi qoidalari talablarini qoniqtiradi hamda uni tasdiqlashni taklif qilaman.

“Paxtasanoati ilmiy markazi” AJ
Bosh direktorining ilmiy ishlar va
innovatsiyalar bo'yicha birinchi o'rinbosari

 Q.Jumaniyazov

Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat institutida ishlab chiqilgan 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha oliy ma‘lumotli bakalavrlar tayyorlashning tayyorgarlik darajasi va zaruriy bilimlar mazmuniga qo‘yiladigan talablar yangilangan malaka talablari va o‘quv rejasiga

TAQRIZ

Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat institutida 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi malaka talablarini ishlab chiqilishida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-3775-sonli qarori O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 21 yanvardagi “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj korxonalarida chuqur qayta ishlash va yuqori qo‘shilgan qiymatli tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni hamda ularning eksportini rag‘batlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-53-son Farmoni qoidalari va tamoyillariga amal qilingan.

60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha tuzilgan yangilangan malaka talablari va o‘quv rejasini xorij tajribasi asosida uyg‘unlashtirilgan, ta’lim oluvchilarda chuqur bilim, mustaqil fikrlash, yuksak kasb-kop malakasi shakllanishini ta’minlashga alohida e’tibor qaratilgan, bakalavrlarning fanlarni o‘zlashtirish jarayonida tajriba, ko‘nikmalar hamda tasavvurga ega bo‘lish, qo‘yilgan talablarni bilishi va ulardan samarali foydalana olish kabilar to‘g‘ri ko‘rsatilgan. Malaka talablari va o‘quv rejasida fan oldida turgan dolzarb muammolarni o‘rganish va ularni ijobiy yechimini izlab topishda zamonaviy uslub va texnologiyalarga, seminar mashg‘ulotlariga, mustaqil bilim olish hamda olingan ma‘lumotlarni tahlil qilishga keng o‘rin berilgan.

Malaka talablarini ishlab chiqishda talabning kelgusida faoliyat olib boradigan obyektlari misolida fan va texnikaning ilg‘or yutuqlaridan foydalangan holda jahon ta’lim makoniga integrallashtirish tamoyillariga amal qilingan. Malaka talablaridagi bloklar bo‘yicha fanlar tarkibi, ularning o‘zaro nisbatlari bitiruvchilarning tanlagan mutaxassisligi bo‘yicha olgan nazariy bilimlarini amaliyotda qo‘llay olish ko‘nikmasini kuchaytirish nuqtai nazaridan qayta ko‘rib chiqilgan. Fanlarni shakllantirishda ularning mazmuni jihatidan izchilligi ta’minlangan bo‘lib, bugungi kun talabidan kelib chiqib yangi fanlar kiritilgan.

Malaka talablari va o‘quv rejasini ishlab chiqishda asosiy kadr iste’molchilari bo‘lgan korxonalar va tashkilotlarning talab hamda takliflari inobatga olingan.

Xulosa qilib aytganda, 60721300–Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta) ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlash uchun tuzilgan yangilangan malaka talablari va o‘quv rejasini oliy ta’lim o‘quv jarayonini jahon andozalari darajasiga yetkazishga yo‘naltirilgan bo‘lib, har tomonlama yetuk mutaxassislar tayyorlashga oid masalalarni o‘z ichiga olgan va sifatli tuzilgan, O‘zbekiston Respublikasi davlat standartlash tizimi qoidalari talablarini qoniqtiradi hamda uni ta’minlashni taklif qilaman.

“EM TEX” MCHJ direktori

I. Normatov